

Sygn. akt I C 806/13

WYROK WSTĘPNY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jan Brzęczkowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Renata Koszyczarska

po rozpoznaniu w dniu 1 sierpnia 2013r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółka z o.o. w B.

przeciwko M. M.

o zapłatę

Uznaje roszczenie powódki (...) spółka z o.o. w B. przeciwko M. M. za usprawiedliwione w zasadzie.

UZASADNIENIE

Pozwem nadanym dnia 26 kwietnia 2013 r. powódka (...) sp. z o.o. w B. wniosła o zasądzenie od pozwanej M. M. kwoty 700.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lutego 2013 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego (k. 2-5).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 10 maja 2013 r. w sprawie I Nc 46/13 (k. 41) referendarz sądowy przy Sądzie Okręgowym w Kaliszu nakazał pozwanej M. M., aby zapłaciła powódce (...) sp. z o.o. w B. kwotę 700.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lutego 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 15.967 zł tytułem kosztów procesu w tym kwotę 7.217 kosztów zastępstwa procesowego.

W sprzeczności od nakazu zapłaty z dnia 28 maja 2013 r. (k. 45-47) pozwana M. M. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Stanowisko pozwanej zostało podtrzymane w sprzeczności od nakazu zapłaty z dnia 24 maja 2013 r. (k. 77-84).

W odpowiedziach na sprzeciwy z dnia 25 czerwca 2013 r. (k. 94-98, k. 101-107) powódka podtrzymała swoje stanowisko w sprawie.

Pismami z dnia 26 czerwca 2013 r. (k. 118-122) i z dnia 26 lipca 2013 r. (k. 118-122) pozwana podtrzymała swoje stanowisko w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

Powódka (...) sp. z o.o. w B. była wierzycielem A. S. PPHU (...) w Z.. W toku upadłości dłużnika powódka zgłosiła swoją wierzytelność. Powódka była jednym z wielu wierzycieli firmy A. S..

(okoliczności bezsporne)

Pozwana M. M. ma zarejestrowaną działalność gospodarczą (...) od końca lat 90-tych XX w. Firma świadczy usługi budowlane i w zakresie zarządu nieruchomościami. Pozwana pełnomocnictwa do prowadzenia firmy udzieliła swojemu ojcu E. M.. Pełnomocnik wykonywał wszystkie czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Pozwana zajmowała się osobiście tylko pomocą w czasie uczestnictwa w targach i w sprawach marketingu. Pozwana studiowała stacjonarnie. Pozwana w okresie od 14 lipca 2003 r. do 7 sierpnia 2003 r. oraz w okresie od 2 lutego 2004 r. do 5 lutego 2004 r. przebywała w szpitalu, gdzie leczono złamanie kości udowej prawej. Pozwana przechodziła rehabilitację.

(dowód: zeznania pozwanej M. M. – nagranie 00:02:16-00:09:44 płyta k. 127, dokumentacja lekarska – k. 71-72)

W dniu 19 maja 2004 r. pozwana udzieliła pełnomocnictwa swojemu ojcu E. M. do reprezentowania jej w sprawie o upadłość A. S..

(dowód: pełnomocnictwo – k. 99)

W dniu 19 maja 2004 r. pozwana poprzez pełnomocnika E. M. zgłosiła wierzytelność w kwocie 800.000 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami w postępowaniu o upadłość A. S..

(dowód: pełnomocnictwo – k. 99)

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2005 r. Sędzia Komisarz Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze oddalił sprzeciw powódki na wpis na listę wierzytelności pozwanej w kwocie 800.000 zł, a postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2005 r. Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze oddalił zażalenie powódki na powyższe postanowienie Sędziego Komisarza.

(dowód: postanowienia – k. 73-76)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie III K 120/06 Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze uniewinnił pozwaną M. M. od tego, iż w okresie od kwietnia do października 2004 r. w Z. i w J. działając wspólnie i w porozumieniu z E. M. w sytuacji, gdy postanowieniem Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z dnia 5 kwietnia 2004 r. sygn. VIII GU 3/04 została ogłoszona upadłość A. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe (...) w Z., udzielili A. S. pomocy w pozornym obciążeniu jego majątku w ten sposób, że w toku postępowania upadłościowego E. M. jako pełnomocnik M. M. zgłosił wierzytelność wynikającą ze zobowiązania wekslowego opiekującego na kwotę 800.000 zł, a mającego zabezpieczyć rzekomo zawartą w dniu 20 listopada 2002 r. umowę współpracy zawartą pomiędzy M. M., a A. S., podczas gdy w rzeczywistości działanie to miało na celu wyłudzenie z pokrzywdzeniem wierzycieli z masy upadłości kwoty 800.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami, a poprzez to uszczuplili możliwość zaspokojenia wierzycieli A. S.

(dowód: wyrok – k. 50-54 wraz z uzasadnieniem – k. 55-70)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie II AKa 189/12 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uznał za winnego E. M. tego, że w dniu 19 maja 2004 r. w Z. udzielił pomocy innej osobie do udaremnienia wykonania orzeczenia sądu upadłościowego (wyciągu z listy wierzytelności) poprzez uszczuplenie zaspokojenia wierzycieli tej osoby przez pozorne obciążenie składników jej majątku zagrożonych zajęciem w ten sposób, że wspólnie z tą osobą sporządził fikcyjną (antydatowaną) umowę o współpracy gospodarczej, do której ta inna osoba wystawiła weksel na kwotę 800.000 zł i który to weksel następnie został przez niego złożony w toku postępowania upadłościowego toczącego się wobec PHU (...)A. S..

(dowód: wyrok wraz z uzasadnieniem – k. 9-18, wyrok – k. 19-22)

Pozwana była oskarżona w procesie karnym toczącym się także przeciwko jej ojcu E. M.. Pozwanej przedstawiono zarzuty, z którymi się zapoznała.

(okoliczności bezsporne)

Pozwana nie odwołała pełnomocnictwa udzielonego swojemu ojcu.

(dowód: zeznania pozwanej M. M. – nagranie 00:02:16-00:09:44 płyta k. 127)

W toku postępowania upadłościowego przyznano pozwanej kwotę 796.528 zł.

(okoliczność niezaprzeczona)

W toku postępowania karnego wierzytelność pozwanej wobec masy upadłości i przyznane jej pieniądze w kwocie 301.306,89 zł zostały zabezpieczone.

(okoliczność bezsporna)

Po uniewinnieniu pozwanej postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2010 r. stwierdzono upadek zabezpieczenia, a pieniądze przelano na konto firmy pozwanej. Pieniądze zostały wykorzystane na prowadzenie firmy pozwanej.

(dowód: zeznania pozwanej M. M. – nagranie 00:02:16-00:09:44 płyta k. 127)

Postanowieniem z dnia 9 października 2012 r. Sędzia Komisarz Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze zmienił listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym A. S. przez wykreślenie z pozycji 14 wierzytelności pozwanej.

(dowód: postanowienie – k. 23)

W postępowaniu upadłościowym pozostały niezaspokojone wierzytelności na łączną kwotę 2.123.027,89 zł w tym w kategorii III na kwotę 367.894,53 zł i w kategorii IV na kwotę 1.755.133,16 zł. Powódka nie uzyskała zaspokojenia wierzytelności na kwotę 282.445,20 zł w kategorii III i na kwotę 1.721.729,40 zł, łącznie 2.004.1740,60 zł.

(dowód: wykaz wierzytelności niezaspokojonych – k. 25-27)

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2013 r. w sprawie V GUp 1/11 Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze stwierdził zakończenie postępowania upadłościowego A. S. PPHU (...) w Z..

(dowód: postanowienie – k. 110)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów w tym dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy oraz zeznań pozwanej z poniższymi zastrzeżeniami.

Sąd nie dał wiary zeznaniom pozwanej M. M. w części, w której zeznaje, że mając świadomość postępowania karnego wobec ojca i skazania go nie interesowała się tym, czy syndyk żądał zwrotu wypłaconych pieniędzy. W pozostałym zakresie zeznania pozwanej Sąd uznał za wiarygodne. Sąd dostrzega, że pozwana nie odróżnia instytucji depozytu sądowego od zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu karnym, ale okoliczność ta nie podlega ocenie w kategoriach wiarygodności zeznań.

Sąd zważył, co następuje:

Odpowiedzialność pozwanej w niniejszej sprawie wynika z art. 422 k.c., zgodnie z którym za szkodę odpowiedzialny jest m.in. także ten, kto świadomie skorzystał z wyrządzonej drugiemu szkody.

Nie jest zasadny zarzut pozwanej braku legitymacji procesowej czynnej powódki, którą na podstawie art. 144 prawa upadłościowego i naprawczego przysługuje syndykowi. Powódka wykazała bowiem, że postępowanie upadłościowe zostało zakończone. Ponadto zarzut pozwanej miałby znaczenie, gdyby stroną powodową był upadły, gdyż bezpośrednio poszkodowana jest masa upadłości. Natomiast powództwo wytoczyła powódka jako poszkodowana pośrednio na skutek poszkodowania masy upadłości.

Nie jest zasadny zarzut pozwanej przedawnienia roszczenia. Należy bowiem podkreślić, że odpowiedzialność z art. 442 k.c. należy do kategorii odpowiedzialności deliktowej, do której zastosowanie ma 442⁽¹⁾ k.c., a więc nie ma do niej zastosowania termin roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. W związku z tym do określenia okresu przedawnienia wynikających z tego tytułu roszczeń należy stosować dyspozycję art. 442 k.c. w zakresie roszczeń, których okres przedawnienia upłynął przed dniem 10 sierpnia 2007 r., a po tej dacie art. 442⁽¹⁾ k.c., na podstawie art. 3 ustawy z dnia 6 lutego 2007 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz.U. z 2007 r., nr 80, poz. 538). W niniejszej sprawie zastosowanie ma § 2 art. 442⁽¹⁾ k.c., który przewiduje 20 letni termin przedawnienia roszczeń wynikających z wyrządzenia szkody na skutek zbrodni lub występku (przestępstwa), gdyż nie upłynął jeszcze 10 letni termin przedawnienia (art. 442 § 2 k.c.) biegnący od dnia przestępstwa 19 maja 2004 r.

Powódka bezspornie wykazała, że E. M. został prawomocnym wyrokiem uznany za winnego przestępstwa popełnionego w dniu 19 maja 2004 r., a polegającego na sporządzeniu fikcyjnej umowy o współpracy, na podstawie której wystawiono weksel na kwotę 800.000 zł i który to weksel następnie został przez niego złożony w toku postępowania upadłościowego toczącego się wobec firmy A. S.. Na podstawie art. 11 k.p.c. Sąd w postępowaniu cywilnym jest związany prawomocnym wyrokiem skazującym w postępowaniu karnym co do popełnienia przestępstwa.

Nie jest zasadny zarzut pozwanej, że nie ma zastosowania § 2 art. 442¹ k.c., gdyż przestępstwo nie zostało popełnione przez pozwaną. Należy jednak podkreślić, że termin przedawnienia określony tym przepisem „mieć będzie zastosowanie wówczas, gdy szkoda spowodowana zostanie przestępstwem, niezależnie od tego, czy poszkodowany skieruje swoje roszczenie przeciwko sprawcy przestępstwa, czy przeciwko innej osobie odpowiedzialnej za szkodę” (wyrok SN z dnia 27 października 2005 r. III CK 171/05, opublikowany Lex nr 346045).

Sąd ocenił, że powódka wykazała wszystkie przesłanki odpowiedzialności pozwanej. Powódka wykazała powstanie szkody, która polega na tym, że uszczuplenie przez pozwaną masy upadłości firmy A. S. spowodowało mniejsze zaspokojenie wierzycieli upadłego, w tym także powódki, która dysponowała wierzytelnością w najwyższej kwocie.

Powódka wykazała, że istnieje adekwatny związek przyczynowy między zachowaniem sprawcy szkody E. M. wspólnie z inną osobą, która wystawiła weksel zabezpieczający nieistniejącą wierzytelność firmy pozwanej (...) wobec firmy A. S., na podstawie, której pozwana zgłosiła nieistniejącą wierzytelność do masy upadłości i uzyskała zaspokojenie większości nieistniejącej wierzytelności kosztem pozostałych wierzycieli upadłego, m.in. powódki. Związek przyczynowy nie jest co prawda bezpośredni, ale tzw. łańcuch kolejnych elementów tego związku nie jest przerwany. Należy bowiem podkreślić, że po pierwsze bez sporządzenia fikcyjnej umowy i weksla ją zabezpieczającego niemożliwe byłoby zgłoszenie wierzytelności do masy upadłości, po drugie bez zgłoszenia wierzytelności wraz z powyższymi dokumentami do masy upadłości niemożliwe byłoby uzyskanie zaspokojenie tejże fikcyjnej wierzytelności, po trzecie bez uzyskania zaspokojenia fikcyjnej wierzytelności pozwanej możliwe byłoby zaspokojenie wierzycieli upadłego kwotą wypłaconą pozwanej, a więc proporcjonalnie większe zaspokojenie w postępowaniu upadłościowym m.in. powódki stosownie do procentowego udziału powódki w zaspokojeniu wierzytelności w poszczególnych kategoriach listy wierzytelności.

Powódka wykazała, że pozwana osiągnęła korzyść majątkową z wyrządzonej m.in. powódce szkody, gdyż na konto firmy pozwanej wpłynęła kwota 796.528 zł przyznana w toku postępowania upadłościowego. Kwota ta została przez pozwaną przeznaczona na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej. Pozwana nie wykazała, że niniejsze pieniądze stanowiły wypłatę z depozytu sądowego. Sąd ustalił bowiem, że fikcyjna wierzytelność pozwanej zgłoszona w toku postępowania upadłościowego została zabezpieczona w toku postępowania karnego toczącego się m.in. przeciwko pozwanej i jej ojcu. Pozwana została prawomocnie uniewinniona i w postępowaniu karnym uchylono zabezpieczenie majątkowe poprzez uchylene zajęcia wierzytelności pozwanej. W konsekwencji pozwanej wypłacono pieniądze na podstawie decyzji podjętej w postępowaniu sądowym, ale nie zmienia to okoliczności, że wypłata

w postępowaniu upadłościowym nie była zasadna, o czym świadczy usunięcie wierzytelności pozwanej z listy wierzytelności.

Sąd ocenił, że powódka wbrew zarzutom pozwanej wykazała świadomość pozwanej w skorzystaniu z wyrządzonej drugiemu szkody. Pozwana prezentowała co prawda bardzo małe zainteresowanie zarejestrowaną działalnością gospodarczą, z uwagi na studiowanie i rehabilitację złamanej nogi, a faktycznie prowadzona była przez pełnomocnika – jej ojca. Tym niemniej pozwana udzieliła pełnomocnictwa do prowadzenia działalności gospodarczej i zgłoszenia fikcyjnej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym E. M.. Ponadto powódka wykazała, że pozwana wiedziała o wypłaceniu kwoty 796.528 zł i przeznaczeniu jej na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej. Dodatkowo wypłata pieniędzy miała miejsce już po zakończeniu wobec pozwanej postępowania karnego, w którym przedstawiono jej zarzuty zgłoszenia fikcyjnej wierzytelności do masy upadłości w kwocie 800.000 zł. Przedmiotowe postępowanie karne toczyło się jednocześnie przeciwko pozwanej i jej ojcu, a jednym wyrokiem uniewinniono pozwaną i nieprawomocnie skazano jej ojca. W związku z tym powódka miała świadomość ustalenia w postępowaniu karnym fikcyjności zgłoszonej wierzytelności, a mimo to nie cofnęła pełnomocnictwa ojcu i nie cofnęła zgłoszenia niniejszej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. Należy również podkreślić, że pozwana nie zwróciła wypłaconej kwoty do masy upadłości.

Sąd ocenił, że pieniądze pozwanej wypłacono w postępowaniu upadłościowym, a w postępowaniu karnym jedynie zabezpieczono niniejsze środki finansowe na poczet grożącego pozwanej środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody. Skoro jednak pozwana została uniewinniona to nie orzeczono wobec niej środka karnego, a więc odpadła podstawa do dalszego trwania zabezpieczenia. Tym niemniej orzeczenia w postępowaniu karnym odnośnie zabezpieczenia nie są wiążące w postępowaniu cywilnym, gdyż każde postępowanie ma swoją specyfikę i inne są przesłanki istotne dla podjęcia konkretnego orzeczenia.

Należy podkreślić, że zarzut pozwanej, iż fikcyjność umowy zaprzeczono w postanowieniach w toku postępowania upadłościowego nie jest zasadny. Bowiem późniejszym postanowieniem z 2012 r. w toku postępowania upadłościowym zmieniono listę wierzytelności i wykreślono wierzytelność pozwanej właśnie z powodu ustalenia jej fikcyjności w postępowaniu karnym.

Nie jest zasadny zarzut pozwanej, że powódkę nie wskazano jako pokrzywdzonej przestępstwem E. M.. Należy bowiem podkreślić, że wymienionego uznano za winnego zgłoszenia fikcyjnej wierzytelności do masy upadłości, czym pokrzywdził wierzycieli upadłego, a nie wymieniano konkretnie każdego z wierzycieli upadłego.

Sąd zastosował w niniejszej sprawie instytucję wyroku wstępnego (art. 318 k.p.c.), gdyż pozwana zakwestionowała poza zasadą także wysokość odszkodowania i podniosła, że w toku postępowania upadłościowego w I kategorii zaspokajane są koszty postępowania. Należy podkreślić, że powódka była jednym z wielu wierzycieli upadłego, a więc konieczne jest precyzyjne wyliczenie w jakiej wysokości wierzytelność powódki byłaby zaspokojona w postępowaniu upadłościowym, gdyby pozwanej nie wypłacono przedmiotowej kwoty. Roszczenie powódki jest usprawiedliwione w zasadzie, a zatem zachodzą warunki do wydania wyroku wstępnego.

Wyrok wstępny nie jest orzeczeniem kończącym sprawę w instancji, a zatem Sąd nie rozstrzygał o kosztach sądowych (art. 108 § 1 k.p.c. a contrario).

SSO Jan Brzęczkowski